

Таким чином, медіація в адміністративному судочинстві являє собою відносно новий правовий інститут, який на практиці ще не отримав належного закріплення, який часто використовується. Незважаючи на маловивченість даного правового явища, сьогодні момент виділяє кілька переваг такої процедури в порівнянні з судовим розглядом. Застосування медіації дозволить істотно знизити навантаження на суди, які розглядають справи, в тому числі в порядку адміністративного судочинства.

Перелік використаних джерел:

1. Гришина Н. В., Ростовська К. В. Медіація в адміністративному судочинстві: міф чи реальність сьогодні. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право», (29), 2000. с. 182-188. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-29-24>
2. Кацьора О. Проблеми та стан розвитку медіації в Україні. Науково-теоретичний альманах Грані. 2021. Том 24(7-8). С. 21–25.
3. Лиско А. Проблеми впровадження та проведення медіації в адміністративному судочинстві України. URL: www.gromada.lviv.ua/analytic/587
4. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні: дис. докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2019. 470 с.
5. Махова Л. О. Переваги впровадження в Україні інституту медіації як позасудового способу врегулювання господарських спорів. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 6. С. 125.
6. Медіація в адміністративному судочинстві України. URL: http://www.voas.gov.ua/upload/337_mediac2.pdf
7. Медіація у світі. НАМУ. URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediation/in-the-world/>
8. Можайкіна О. С. Поняття та зміст основних принципів медіації в цивільно-правових відносинах. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 5. С. 55.
9. Сидельников О. Д. Проблематика примирення сторін в адміністративному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 21 с.

Чоботько Ігор Ігорович,
старший викладач кафедри
фізичного виховання
та тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ
ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ**

Визначальним чинником у війні завжди залишається людина з комплексом індивідуальних професійних, морально-психологічних і бойових характеристик. В умовах сучасного воєнного стану особлива увага приділяється якійсь перевазі особового складу сил безпеки та оборони, його

мотивації, бойовому духу та психічному здоров'ю. Високоякісне морально-психологічне забезпечення сил оборони у поєднанні з відповідним технічним оснащенням і озброєнням дозволяє забезпечити належний рівень діяльності та високу результативність особового складу.

Згідно з Інструкцією про порядок оцінки морально-психологічного стану особового складу в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України морально-психологічний стан особового складу є сукупністю соціальних, службових, морально-етичних та психологічних факторів, що проявляються в конкретних умовах життєдіяльності військових колективів (підрозділів, команд, розрахунків, постів, екіпажів тощо) та окремих військовослужбовців, і характеризують їх готовність виконувати покладені функціональні обов'язки за посадою та вирішувати поставлені завдання в даних обставинах і у визначений час [1].

Відповідно до Закону України "Про національну безпеку України" до системи сил безпеки та оборони держави належать правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту, Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки та оборони держави.

В умовах воєнного стану важливо продовжувати розвиток і вдосконалення морально-психологічного забезпечення сил безпеки та оборони. Цей напрям відіграє важливу роль у діяльності штабів та командирів. Необхідно формувати у військовослужбовців психологічну стійкість та високу моральну готовність до виконання бойових завдань, а також створити ефективну систему соціальних гарантій для сил безпеки, оборони та їхніх сімей. Важливим фактором психологічного забезпечення залишається консолідація та підвищення ефективності співпраці різних військових структур, зміцнення військової дисципліни та правопорядку.

Ще у 2016 році професор Національного університету оборони України В. Алещенко пропонував розробити Концепцію розвитку морально-психологічного забезпечення сил оборони. Він зазначав, що перед військовою, педагогічною та психологічною науками стоїть завдання визначення концептуальних поглядів, які поєднують знання, вміння й набутий бойовий досвід, що надають конкретні пояснення необхідності розробки Концепції морально-психологічного забезпечення сил оборони України в умовах сучасної гібридної війни. Це допоможе підвищити спроможності сил оборони та їх здатність досягати потрібних результатів під час виконання завдань в певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій і з використанням наявних ресурсів [2].

Серед актуальних проблем морально-психологічного забезпечення в

умовах воєнного стану є: недосконалість нормативно-правової бази, яка регулює заходи морально-психологічного забезпечення; застарілі методики оцінювання та прогнозування морально-психологічного стану сил безпеки та оборони; недосконалість соціального забезпечення особового складу та їх сімей; низький рівень методик протидії дезінформації; нескоординованість системи управління морально-психологічним забезпеченням тощо. Саме тому існує гостра потреба вдосконалити як заходи психологічного, так і інформаційно-пропагандистського забезпечення. У цьому контексті варто врахувати і адаптувати світовий досвід морально-психологічного впливу, зокрема практику НАТО, США, Франції, Німеччини.

Наприклад, під час війни у Перській затоці морально-психологічне забезпечення проводили за двома основними напрямками: ведення психологічних операцій та морально-психологічна підготовка особового складу багатонаціональних сил. До роботи з особовим складом американських військовослужбовців залучалися провідні психологи, соціологічні та інформаційні служби Пентагону. Солдатам надавали мінірадіоприймачі, на які транслювали програми чотири мобільні радіостанції. Для збільшення ефективності пропаганди використовували гучномовні станції. Трансляції повинні були підтримувати бойовий дух та життєвий тонус, забезпечувати відчуття комунікації із зовнішнім світом та певний рівень душевного комфорту. Контент для радіомовлення був ретельно підібраний, у більшості ефірного часу звучали патріотичні пісні, а ведучі телепередач підтримували зв'язок зі слухачами.

Загалом пропаганда Білого дому здійснювалася у багатьох напрямках. Зокрема, загиблих солдатів посмертно нагороджували медалями "За службу в інтересах національної оборони", а особовий склад повністю або частково звільнявся від сплати податку на прибуток. Незважаючи на низку проблем, американські військовослужбовці мали стабільний та сформований морально-психологічний стан. Великобританія для підтримання морально-психологічного стану своїх військовослужбовців під час війни у Перській затоці використовувала релігію як засіб підтримання психологічної рівноваги та стимул для подолання стресів [3].

Можна стверджувати, що практика США та Великобританії щодо забезпечення морально-психологічного стану особового складу під час війни у Перській затоці була досить ефективною, і ряд заходів доцільно було б перейняти для аналогічного забезпечення українських сил безпеки та оборони.

Важливим напрямом діяльності держави у сфері, що досліджується нами, є також протидія пропагандистським та психологічним діям противника, спрямованими на зниження бойового духу, сприяння дезертирству та симуляції, ухиляння від виконання наказів командування, створення атмосфери невпевненості, зниження морального духу, пригнічення почуття патріотизму, гордості за країну тощо. Для нейтралізації спрямувань негативного психологічного впливу слід здійснювати систему заходів,

спрямованих на роз'яснення особовому складу технік поширення дезінформації та ворожої пропаганди, проводити психологічні акції для формування критичного мислення; ознайомлювати військовослужбовців із фактами впливу противника на їхню свідомість; роз'яснювати завдання, цілі, методи та засоби ведення психологічних операцій. Основою таких заходів повинні бути непорушні духовно-моральні цінності: патріотизм, Батьківщина, обов'язок, честь – наріжні камені формування психології військовослужбовця [4].

Правильно організований інформаційно-психологічний вплив є надзвичайно ефективним та важливим інструментом морально-психологічного забезпечення сил оборони та безпеки. Проте слід акцентувати увагу і на негативному інформаційно-психологічному впливі з боку противника, який є дестабілізуючим чинником, що знижує готовність та бойовий дух. Тому з його негативними проявами необхідно ефективно боротися за допомогою інформаційно-психологічного впливу.

Таким чином, в умовах воєнного стану слід враховувати, що оперативне та інформаційне забезпечення включає в себе ряд заходів, які потрібно неухильно виконувати з метою гарантії безпеки військовослужбовців. Правильні та обдумані рішення командирів та військового управління повинні бути спрямовані на мінімізацію наслідків інформаційних атак та дезінформації. З кожним військовослужбовцем має бути проведена відповідна робота для формування навичок захисту та протидії дезінформації та інформаційним атакам. Ефективна діяльність особового складу та органів військового управління в сучасних умовах неможлива без забезпечення готовності військовослужбовців до інформаційно-психологічної протидії [5].

Отже, військова історія надає численні приклади, коли саме стійкий морально-психологічний стан був вирішальним фактором у досягненні перемоги, і результат бойових дій залежав не від озброєння, а від бойового духу особового складу. Цю закономірність використовували полководці протягом усієї історії, приділяючи значну увагу впливу на психіку та свідомість солдатів.

Воєнні теоретики останніх двох століть активно вивчали структуру і зміст психологічних та моральних факторів, а також їх вплив на боєздатність військ. Основними елементами формування і стабілізації морально-психологічного стану вважали виховання, пропаганду, вплив на почуття та свідомість [6].

Для створення бойової активності, патріотизму, впевненості та готовності до самопожертви в особового складу проводиться комплекс заходів загальної психологічної підготовки, спрямованих на формування емоційних, інтелектуальних, вольових якостей, відповідної мотивації та цілеспрямованості.

У сучасних умовах воєнного стану така психологічна підготовка має формувати у військовослужбовців:

- почуття патріотизму;
- особисті мотиви, пов'язані з необхідністю захищати Батьківщину;
- впевненість у своїх силах;
- навички психологічної взаємодопомоги;
- уміння самоконтролю та управління своїм психічним станом;
- навчання командирів методам психологічної стабілізації особового складу.

Підсумком морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності сил безпеки та оборони в умовах воєнного стану має стати реалізація духовного потенціалу, психологічних та моральних можливостей військовослужбовців, відновлення рівня морально-психологічного стану, протидія дезінформації та деморалізуючим діям противника, узгодженість і координація дій відповідних структур сил оборони держави, їх здатність ефективно виконувати свої завдання.

Перелік використаних джерел:

1. Чоботько М.А. Жінки в структурах МВС // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів, молодих вчених «Юність науки-2020: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства». Чернігів, 2020. – С. 614-616.
2. Чоботько М.А. Чоботько І.І. Гендерні відмінності співробітників Національної поліції у вивченні рукопашного бою // III Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми забезпечення національної безпеки держави». Київ, 2020. – С. 345-347.
3. Чоботько І.І., Чоботько М.А. Парадигма жінок-охоронців у професійній діяльності // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Фізична культура в університетській освіті: інновації, досвід та перспективи розвитку в умовах сучасності». Дніпро, 2022. – С. 294-298.
4. Чоботько М.А. Жінки як військовослужбовці в Україні під час воєнного стану: їх значення та гендерна рівність // Міжнародна науково-практична конференція «Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану». Хмельницький, 2022. – С. 855-856.
5. Алещенко В.І. Морально-психологічне забезпечення сил оборони держави // Наука і оборона, Вип. №, 2019. – С.25-30.
6. Рогов П., Ткаченко В., Голубцов С. Удосконалення морально-психологічного забезпечення як невід'ємна складова захисту військ (сил) та протидії негативному інформаційно-психологічному впливу // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. Вип. №2, 2017. – С.58-65.